

**Програма підготовки бакалаврів у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» зі спеціальності 051 «Економіка»
спеціалізація (освітня програма) «Економіка підприємства»**

«Економіка праці та соціально-трудові відносини»

120 год. / 4 кредити ЕКТС

(30 год. лекцій, 30 год. практичних занять)

Навчальний контент

Модуль 1

Змістовий модуль 1. Соціально-трудові відносини та ринок праці

Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання курсу. Праця як об'єкт вивчення дисципліни. Формування і розвиток предмета дисципліни «Економіка праці й соціально-трудові відносини». Завдання, які вирішує дисципліна. Місце і значення дисципліни для фундаментальної підготовки бакалаврів.

Тема 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства

Трудові ресурси як соціально-економічна категорія. Відтворення населення і ресурсів для праці. Трудовий потенціал суспільства. Проблеми реалізації трудової активності населення. Проблеми формування і розвитку трудового потенціалу України.

Тема 3. Праця як сфера життєдіяльності та провідний чинник виробництва

Сутність категорії «праця» та її характеристики. Роль праці у розвитку людини і суспільства. Зміст і характер праці. Еволюція праці як чинника виробництва. Праця і науково-технічний прогрес. Гуманізація праці.

Тема 4. Соціально-трудові відносини як система

Становлення нових за структурою та змістом соціально-трудових відносин як складова реформування української економіки. Еволюція поняття і сучасне розуміння сутності соціально-трудових відносин. Місце соціально-трудових відносин у системі

відносин ринкової економіки. Поняття системи в економіці та в соціально-трудої сфері. Загальна характеристика системи соціально-трудої відносин.

Тема 5. Механізм функціонування системи соціально-трудої відносин: організаційні аспекти

Види, типи та рівні соціально-трудої відносин. Характеристики предмета соціально-трудої відносин. Принципи функціонування системи соціально-трудої відносин. Соціальна справедливість та становлення досконалих соціально-трудої відносин.

Тема 6. Соціальне партнерство

Сутність соціального партнерства та його роль у функціонуванні ринкової економіки. Форми та принципи соціального партнерства. Нормативно-правова база соціального партнерства в Україні. Оцінка стану соціального партнерства в Україні та напрями його розвитку. Зарубіжний досвід соціального партнерства, сучасні його форми, тенденції розвитку.

Тема 7. Ринок праці та його регулювання

Ринок праці як ринок особливого типу, його місце в ринковій системі господарювання. Механізм функціонування ринку праці. Взаємозв'язок соціально-трудої відносин і ринку праці. Регулювання ринку праці. Вплив принципів ринкової економіки на характер соціально-трудої ресурсів.

Тема 8. Соціально-трудої відносини зайнятості

Зайнятість як соціально-економічна категорія і передумова формування соціально-трудої відносин. Базові засади державної політики зайнятості. Глобалізація економіки та її вплив на зайнятість. Сучасні тенденції у сфері зайнятості. Безробіття та його вплив на стан соціально-трудої відносин. Індивідуальний трудовий договір як форма регулювання відносин зайнятості. Колективний договір і його роль у регулюванні соціально-трудої відносин зайнятості.

Модуль 2

Змістовий модуль 2. Організація, продуктивність та звітність у сфері праці

Тема 9. Планування праці

Суть та значення нормування праці. Нормативи та норма праці, їх структура та класифікація. Значення планування чисельності промислово-виробничого персоналу. Кадри підприємства, їхній склад і структура. Визначення фонду робочого часу працівників підприємства. Визначення чисельності основних робітників. Визначення чисельності допоміжних робітників.

Тема 10. Організація праці

Визначення поняття “Організація праці в суспільстві ”. Суть, зміст організації праці, особливості наукової організації праці. Поділ і кооперування праці. Організація робочих місць. Трудовий процес і його раціоналізація. Умови праці і фактори їх формування. Охорона і безпека праці. Форми організації праці та їх ефективність.

Тема 11. Продуктивність і ефективність праці

Сутність та значення продуктивності праці. Показники і методи виміру продуктивності праці. Економічний зміст продуктивності праці. Фактори, що забезпечують ріст продуктивності праці. Матеріально-технічні, організаційно-управлінські і соціально-психологічні резерви росту продуктивності праці. Чинники та резерви зростання продуктивності праці, методика їх оцінки. Ефективність праці: теоретичні аспекти.

Тема 12 . Політика доходів і оплата праці

Основні елементи витрат на оплату праці. Загальні поняття форм і систем заробітної плати. Призначення тарифної системи оплати праці. Відрядна форма оплати праці. Контрактна система оплати праці. Державне регулювання заробітної плати. Договірне регулювання заробітної плати. Тарифна система.

Тема 13. Аналіз, звітність і аудит у сфері праці

Система трудових показників, особливості їх планування та аналізу у нових економічних умовах. Планування та аналіз продуктивності праці. Планування та аналіз чисельності й складу персоналу підприємства. Порядок визначення коштів на оплату праці на підприємстві.

Тема 14. Моніторинг соціально-трудової сфери як інструмент регулювання і удосконалення соціально-трудових відносин

Сутність моніторингу соціально-трудової сфери і його концептуальні положення. Завдання моніторингу соціально-трудової сфери і його напрями: соціально-демографічні та міграційні процеси, зайнятість, ринок праці, безробіття, соціально-трудові процеси на підприємствах.

Тема 15. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин

Міжнародні акти про економічні, соціальні і культурні права людини. Міжнародна організація праці (МОП) у сучасному світі. Філадельфійська декларація про діяльність МОП. Пріоритетні напрями діяльності МОП на сучасному етапі. Тристороннє представництво в структурі органів МОП. Організація діяльності МОП. Міжнародний кодекс праці. Характеристика Конвенцій і Рекомендацій МОП.

Тема 16. Міжнародний досвід регулювання соціально-трудових відносин

Глобалізація світової економіки та її вплив на соціально-трудова сфера. Сучасні світові тенденції розвитку соціально-трудових відносин. Зарубіжний досвід регулювання відносин у сфері зайнятості. Еволюція політики доходів і досвід їх регулювання в зарубіжних країнах. Зарубіжний досвід розвитку виробничої демократії, її форми в зарубіжних країнах.

**Програма підготовки бакалаврів у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» зі спеціальності 051 «Економіка»
спеціалізація (освітня програма) «Економіка підприємства»**

«Економіка праці та соціально-трудова відносини»

120 год. / 4 кредити ЕКТС

(30 год. лекцій, 30 год. практичних занять)

Тематика практичних занять

Назва теми	Кількість годин
1. Об'єкт, предмет і завдання курсу	-
2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства	2
3. Праця як сфера життєдіяльності та провідний чинник виробництва	2
4. Соціально-трудова відносини як система	2
5. Механізм функціонування системи соціально-трудова відносин: організаційні аспекти	2
6. Соціальне партнерство	2
7. Ринок праці та його регулювання.	2
8. Соціально-трудова відносини зайнятості	2
9. Планування праці	2
10. Організація праці	2
11. Продуктивність і ефективність праці	2
12. Політика доходів і оплата праці	2
13. Аналіз, звітність і аудит у сфері праці	2
14. Моніторинг соціально-трудова сфери як інструмент регулювання і удосконалення соціально-трудова відносин	2
15. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудова відносин	2
16. Міжнародний досвід регулювання соціально-трудова відносин.	2
Разом:	30

**Програма підготовки бакалаврів у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» зі спеціальності 051 «Економіка»
спеціалізація (освітня програма) «Економіка підприємства»**

«Економіка праці та соціально-трудові відносини»

120 год. / 4 кредити ЕКТС

(30 год. лекцій, 30 год. практичних занять)

Завдання для самостійної роботи

Назва теми	Кількість годин
1	2
1. Історія розвитку економіки праці. Правове регулювання трудових відносин	2
2. Демографічна і трудоворесурсна ситуація в Україні. Міграція населення, її вплив на трудові ресурси України	4
3. Зміст і характер праці. Види праці	2
4. Соціальна політика держави та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин.	4
5. Розвиток форм власності та їх вплив на характер соціально-трудових відносин	4
6. Формування системи соціально-трудового партнерства в Україні. Місце профспілок у системі соціального партнерства. Соціальне партнерство в країнах-лідерах	4
7. Сутність кон'юнктури ринку праці. Тенденції змін на ринку праці	4
8. Гнучкі форми зайнятості населення, їх вплив на соціально-трудові відносини	4
9. Резерви та чинники зростання продуктивності праці. Планування фонду оплати праці	4

Продовження таблиці

1	2
10. Наукова організація праці, її роль у підвищенні ефективності праці	4
11. Вплив техніко-технологічного розвитку на підвищення продуктивності праці. Управління продуктивністю праці на підприємстві	4
12. Джерела формування доходів населення. Фактори диференціації доходів населення. Особливості безтарифної системи оплати праці. Тенденції розвитку тарифної системи оплати праці	4
13. Інформаційне забезпечення у сфері праці. Суб'єкти та напрямки аудиту у сфері праці. Система звітності у сфері праці на підприємстві	4
14. Правова основа моніторингу соціально-трудоких відносин. Роль держави у моніторингу соціально-трудоких відносин	4
15. Роль Міжнародної організації праці у формуванні соціально-трудоких відносин в Україні. Умови входження до Міжнародної організації праці.	4
16. Нормотворча діяльність Міжнародної організації праці	4
Разом:	60

**Програма підготовки бакалаврів у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» зі спеціальності 051 «Економіка»
спеціалізація (освітня програма) «Економіка підприємства»**

«Економіка праці та соціально-трудова відносини»

120 год. / 4 кредити ЕКТС

(30 год. лекцій, 30 год. практичних занять)

Завдання для поточного та підсумкового контролю

Контрольні питання до 1-го модуля

1. Еволюція поглядів на категорію "праця".
2. Праця й соціально-трудова відносини як предмет наукового економічного дослідження.
3. Завдання, об'єкт, предмет вивчення дисципліни "Економіка праці та соціально-трудова відносини".
4. Соціально-економічна сутність праці та її функції.
5. Зміст і характер праці.
6. Види праці.
7. Населення як демоекономічна категорія.
8. Соціально-економічна характеристика трудових ресурсів.
9. Економічно активне та економічно неактивне населення.
10. Характеристики відтворення населення та ресурсів для праці.
11. Поняття про трудовий потенціал. Показники, що характеризують компоненти трудового потенціалу людини.
12. Людський капітал як соціально-економічна категорія.
13. Соціальна сутність соціально-трудова відносин як системи у сучасних умовах господарювання.
14. Чинники формування соціально-трудова відносин.
15. Сторони, суб'єкти і рівні соціально-трудова відносин.
16. Предмети і типи соціально-трудова відносин.

17. Методи регулювання соціально-трудо­вих відносин.
18. Роль державних органів влади у регулюванні соціально-трудо­вих відносин.
19. Наймані працівники в системи соціально-трудо­вих відносин.
20. Діяльність профспілкових організацій в Україні.
21. Правові та практичні аспекти діяльності організацій роботодавців в Україні.
22. Поняття та сутність соціального партнерства.
23. Засади соціального партнерства, вироблені МОП, їх сутність.
24. Нормативно-правові та організаційні проблеми становлення системи соціального партнерства в Україні.
25. Суть, зміст і завдання організації праці.
26. Поділ та кооперація праці на підприємстві.
27. Сутність нормування праці та його значення.
28. Виробнича операція як об'єкт нормування праці.
29. Структура робочого дня виконавця.
30. Методи вивчення затрат робочого часу.
31. Поняття про нормативи праці, вимоги до них.
32. Види норм праці, їх розрахунок.
33. Методи нормування праці.
34. Сутність продуктивності та ефективності праці.
35. Показники виміру продуктивності праці, вимоги до них.
36. Методи вимірювання продуктивності праці.
37. Поняття чинників та умов підвищення продуктивності праці.
38. Суть і значення резервів зростання продуктивності праці.
39. Методика виявлення та обчислення резервів зростання продуктивності праці.
40. Програми управління продуктивністю праці.
41. Сутність вартості робочої сили.
42. Доходи населення та джерела їх формування.

43. Сутність заробітної плати як соціально-економічної категорії.
44. Функції заробітної плати.
45. Принципи та елементи організації заробітної плати.
46. Державне регулювання оплати праці.
47. Договірне регулювання оплати праці.
48. Призначення і склад тарифної системи.

Контрольні питання до 2-го модуля

1. Тарифно-кваліфікаційні довідники, їх призначення, структура, зміст.
2. Тарифні ставки, їх економічне значення, види.
3. Тарифні сітки, їх призначення, різновиди.
4. Оплата праці керівників, спеціалістів та службовців.
5. Шляхи удосконалення тарифної системи оплати праці.
6. Загальні поняття форм і систем заробітної плати.
7. Сутність кожної з систем відрядної форми оплати праці.
8. Системи почасової форми оплати праці.
9. Оплата праці в бригадах.
10. Організація преміювання працівників.
11. Гнучка, безтарифна та контрактна система оплати праці.
12. Завдання, зміст і показники плану з праці, порядок його розробки.
13. Система трудових показників, їх взаємозв'язок.
14. Планування та аналіз продуктивності праці.
15. Планування та аналіз чисельності й складу персоналу підприємства.
16. Планування та аналіз заробітної плати.
17. Звітність і аудит у сфері праці, їх сутність і значення.
18. Поняття ринку праці в економічній системі, його сутність.
19. Елементи ринку праці: товар, попит, пропозиція, ціна.
20. Індивідуальна робоча сила.
21. Сукупний та індивідуальний попит на робочу силу.
22. Кон'юнктура ринку, її типи.

23. Зовнішній і внутрішній ринок праці.
24. Сегментація ринку праці, її оцінки.
25. Функції ринку праці.
26. Гнучкість ринку праці.
27. Роль державної служби зайнятості у регулюванні ринку праці.
28. Основні конвенції МОП з питань регулювання ринку праці, їх характеристика.
29. Зайнятість як соціально-економічна категорія і передумова формування соціально-трудових відносин.
30. Економічна та соціальна сутність зайнятості.
31. Види і форми зайнятості.
32. Державне регулювання зайнятості.
33. Безробіття як економічна категорія.
34. Чинники формування безробіття. Види безробіття.
35. Призначення державних, територіальних і базових програм зайнятості населення.
36. Заходи щодо реалізації державної політики зайнятості.
37. Сутність і завдання моніторингу соціально-трудової сфери.
38. Нормативно-правова та інформаційна база проведення моніторингу соціально-трудової сфери.
39. Підготовка до проведення моніторингу соціально-трудової сфери.
40. Основні напрями моніторингу соціально-трудової сфери.
41. Історія становлення та розвитку Міжнародної організації праці.
42. Організаційна структура Міжнародної організації праці.
43. Цілі і основні напрямки діяльності Міжнародної організації праці.
44. Основні Конвенції МОП.
45. Сучасні світові тенденції розвитку соціально-трудових відносин.
46. Зарубіжний досвід регулювання соціально-трудових відносин у сфері зайнятості.
47. Проблеми формування і розвитку соціально-трудових відносин в Україні.